

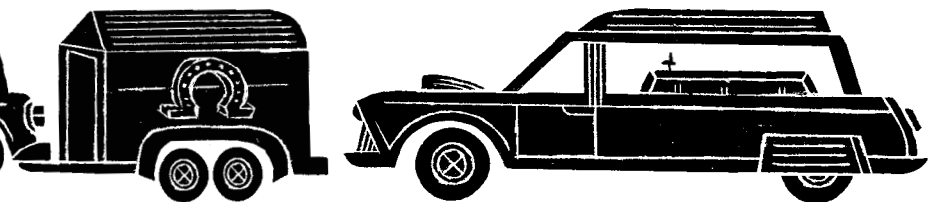
SOILI
POHJALAINEN
KÄYTTÖ-
VEHKEITÄ

ATENA

SOILI
POHJALAINEN
KÄYTTÖ-
VEHKEITÄ

ATENA

25.

Kasvojeni edessä on musta harso. Otan kappelin eteisessä vastaan hautajaisvieraita. Miehiä mustissa puvuissa. Miehiä, jotka ottavat mustia hattuja päästään ja vilkaisevat silmiini ennen kuin antavat katseensa pudota lattiaan. Ne pysähtyvät kömpelösti eteeni ja nyökkäävät. Myöhemmin ne kokoontuisivat isän hautaa peittävän vihreän muovikuvun ympärille. Sanoisivat jämäkästi »muistoa kunnioittaen» ja »viimeinen tervehdys».

Helvi-mummi on tullut jo hyvissä ajoin pyörätuolilla siunauskappelin etupenkin viereen. Se katselee ympärilleen uteliaana kuin pikkulapsi. Voi Jeesus minä vihaan sitä.

– Jos se ei enää ihan ymmärrä, äiti kuiskaa minulle.

Niin ne ovat luulleet jo pitkään, mutta kyllä Helvi ymmärtää.

Repa ajaa parkkipaikalle harmaalla Chrysler Neonilla. Mikä siihen on mennyt? Se ajoi pitkään punaisella Puntolla. Sanoi tekevänsä siitä koirankopin pihalle, kun se hajoaa lopullisesti, vaikkei Repalla ole koiraa eikä pihaa. Repa nostaa takapenkiltä kukkalaitteen, ja tuuli heittää seppeleen valkoiset nauhat hetkeksi sen kasvoille. Mitä isä olisi sanonut tuosta autosta? Chrysler, Chrysler, Chrysler Neon, kelaan mielessäni. »Ameri-

kan herkku.» Niin se olisi sanonut ostajalle. Mutta mitä se olisi sanonut minulle? Se olisi sanonut jotain muuta, jota minä en saa päähäni. Tulee päähän vain ihan muuta isän sanomaa. »Renkaat on ihan sibeliusket». »Eikö pala mitkään? Ei pitkät ei pätkät?» Tuntuu kamalan tärkeältä tietää, mitä isä sanoisi tuosta autosta.

Repa tulee viimeisten joukossa sisään kappeliin. Onko se noin pieni mies, mietin katsoessani sitä. Repa kättelee ensin äitiä. Se katsoo äitiä pitkään syvälle silmiin, puristaa sitten huulensa tiukasti yhteen. Niillä on jotain yhteistä, jotain josta minä en pääse osalliseksi. Repa kääntyy minuun päin.

– Noniin, se sanoo ja ottaa minua hartioista kiinni.

– Amerikan herkku, sanon.

Repalla menee hetki, ennen kuin se saa napattua kommentistani kiinni. Sitten sen silmissä välähtää ja se nyökkää tietävän olisena.

– Puntosta halkes viime talvena pissapojan säiliö, Repa kuiskaa minulle.

Se sanoisi kusipojan, jos ei oltaisi kirkon reviiirillä. Moni varmaan luulee, että Repa kuiskii lohdun sanoja korvaani.

– Sä et oo enää oma ittes, kuiskaan takaisin.

Repa tajuaa heti.

– Joo, mutta sitten meni kato kannen tiiviste, pakoputki oli aivan ruosteessa ja sitte– Repa keskeyttää, kun isän aikuinen kummipoika kävelee liian läheltä ohi.

– Kytkimen painelaakeri, se pihisee.

– Viimenen niitti, sanon ja teen kysymysmerkin silmilläni.

Repa nyökkää kuin ottaisi osaa.

– Mutta ei toi Rysleri mun oo. Mulla on Corolla nykyisin. Se vaan on pinkki, ni viittiny sillä ajella. Kirkkomaille.

Ymmärrän. Serkun perhe tekee jonon Repan taakse. Repa vilkaisee olkansa yli, ottaa käteni työn kovettamien kämmeniensä suojaan. Se ei tiedä mitä sanoa.

– Edulliset varaosat, kuiskaan sen puvun takin kaulukseen.

Repa katsoo, ettei kukaan näe, nostaa sitten oikean käden peukalonsa pystyyn nyrkki kiinni mahassaan. Sitteen Repa kaappaa minut halaukseen. Se ei ole halannut minua aikaisemmin. Puristan kynnet syvälle Repan mustan takin selkämykseen.

– Noniin, se sanoo. – Päivä vain ja hetki kerrallansa.

Kappelin pitkä sivu on ikkunaa, josta näkyy siistiä kangasmetsää. Pappi katsoo minuun, kun saattoväki aloittaa virren hitaasti. Minä kävelin sen ovelle yhtenä iltana, koska puhelinluettelosta ei löydy ällän kohdalta Ladapappia. Sukunimi selvisi postilaatikosta. Toivoin, että se tulisi itse avaamaan. Ei tullut. Kysyin: »Onkohan miehenne kotona?» Oli saunassa. Kohta se tuli sininen froteekylpytakki päällä ovensuuhun.

Käännän pääni ikkunaan. Pinnistelen mielikuvitukseni äärimmilleen nähdäkseni isän sielun liikkuvan hiljaa pitkin metsää, pois ja ylös. Mutta ei. Isä seisoo itsepintaisesti ikkunan edessä tummansinisessä puvussa, vaaleansininen kiiltävä kravatti kaulassaan. Isä suojaa kämmenillä silmiään ja yrittää nähdä sisään kappeliin. Isä hymyilee minulle ja pyytää ilmeillään avaamaan hänelle kappelin oven.

Huiskautan nenäliinalla kohti ikkunaa. Isä kohottaa olkapäitään, kaivaa takataskustaan lompakkoa tai avaimia. Joku mies, jota minä en tunne, itkee ääneen kappelin keskivaiheilla. Helvi ei itke, vaikka sen luottotaksikuski vieressä ojentaa sille nenäliinaa. Helvi napittaa tiukasti pappia silmiin.

Vilkaisen varovasti arkkua, kun pappi muotoilee tammikannelle hiekkaristin. Se oli lapsena kaikkein hienointa hautajaisissa. Maasta sinä olet tullut. Käännyn uudelleen ikkunaan. Ihmettelen miten isä on tullut ikkunan taakse aivan väärissä vaatteissa, ilman mustaa hautajaistakkiaan. Sinisessä puvussa.

Kantajia jännittää. Ne vilkuilevat toisiaan. Ensikertalaiset tunnistaa siitä, miten ne katsovat mallia nostaessaan liinan hartioittensa taakse. Minä näen kaiken mustan suruharson lävitse. Hopeahiuksinen suntio antaa kantajille merkin. He nostavat arkun mustan kärryn päälle. Pysähtyvät hetkeksi, lähtevät sitten suntion uudesta merkistä liikkeelle. Suntio johtaa tätä orkesteria.

Ulkona on satanut. Saappaideni korot uppoavat soraan. Minä kuljen ensimmäisenä arkun perässä, äiti kulkee puoli askelta jäljessäni. Kolmenkymmenenkolmen askeleen jälkeen minun on pakko kääntyä katsomaan. Kävelen muutaman askeleen verran takaperin. Musta ihmisjono on vaikuttava. Aina kaksi tai kolme tai neljä rinnakkain. Kaikki eivät ole vielä päässeet kappelista ulos.

Huomaan, että äiti hakee katsekontaktia. Se on painanut kulmakarvansa alas. Käännyn takaisin menosuuntaan. Äidin lyhyen tukan kiharat pursuavat mustan le-

veälrierisen hatun alta. Sen pitkässä mustassa takissa on turkiskaulus. Ajattelen, että äiti on sittenkin aika kaunis. Vieläkin.

Äidin ja isän valokuva-albumissa on kuva äidistä nuorena nojaamassa Vauxhall Vivan oveen. Äidillä oli pitkä liehuva tukka. Se poltti tupakkaa ja oli kaunis. Katsoi rakastuneena kuvan ottajaa. Kuva oli otettu jossain maassa, kun ne kiersivät isän kanssa ympäri Eurooppaa. Vauxhall Vivan jälkeen niillä oli Ford Zephyr.

Äidillä on kädessään valtavan kokoinen kukkalaite, sinistä ja valkoista. Koko hautausmaa tuntuu hiljenevän äidin astuessa vihreää muovikupua reunustavalle kiikerälle lankulle.

– Hyvästi Tapio, se sanoo sortuneella äänellä.

Äiti suoristautuu ylös. Kallistaa päätään ja katsoo minuun punaisin silmin, nyökkää. Minä palelen niin, että täriseän ja minä ajattelen taas, ettei isä koskaan näkisi minua. Se oli tuntunut tärkeimmältä. Että minusta tulisi jotain ja isä näkisi sen.

Viimeisenä kukat laskee vakuutusyhtiön edustaja, vaikka isä oli varmasti eläessään hänen kanssaan enemmän tekemisissä kuin broileritilan omistajan naiseen pikkuserkkunsa kanssa. Mutta niin vaan broileritilallisen akka laskee kukkansa ensin ja lausui sen hirveän Nyt olen vapaa ja mukana tuulen. Antoi runon tulla sellaisella poljennolla kuin kuvittelen runoja lausutun kansakoulussa kateederilta, harmoonin takaa: olen kasteisen aamun pisara hento. Ei sovi isään.

Äiti pukkaa kyynärpäällä kylkeen. Havahdun saman tien polottamaan ulkoa opeteltua.

– Arvoisa saattäväki. Isän muistotilaisuus pidetään

Viertelän seurakuntatalossa. Olette kaikki lämpimästi tervetulleita.

Uhmalla sanoin, vaikka papin mielestä ei ole asiallista puhua tervetuloista surujuhlan yhteydessä.

Kävellessäni haudalta pois mietin, milloin Velin kuva otettiin tietosanakirjan takaa esiin. Kuinka isä aina käänsi kirjahyllystä Velin kuvan seinään päin. Äiti taas käänsi kuvan näkyviin ohi kulkiessaan. Siitä tiesi, kumpi oli viimeksi ollut olohuoneessa, äiti vai isä.

– No, mennääs sitte, äiti hoputtaa. – Oman väen pitää olla siellä enste.

– Mee sä, ojennan mustan takkini taskusta Volvon avaimet. – Mä tuun perästä.

– Pitäähän sun olla ottamassa vieraita vastaan. Mitä sä tänne jätät? Miten sä täältä pääset?

– En tiedä. Mene. Taksilla, liftaan, jotain. Mene, mene, komennan.

Äiti lähtee kiireesti kohti parkkipaikkaa. Ei se nyt voi jäädä inttämään. Sille on niin tärkeää, että asiat sujuvat tyylillä. Jonkun on seistävä siellä vastaanottamassa vieraita. Niin kuin ne ei voisi hetkeä odottaa. Eivätkä kaikki ole siellä heti. Joku ajaa matkalla Shellille paskalle. Joku menee sille samalle Shellille ostamaan sukkahousut rikki menneiden tilalle. Joku heittää ensin Virtasen Salmen kotiin, kun sillä on jalat huonona ja se ei jaksa istua ja syödä kakkua.

Joku jää haudan lähelle vakoilemaan, odottamaan että Veli tulee. Laitoin kuolinilmoituksen kaikkiin suurimpiin kotimaisiin lehtiin. Ilmoitus on ollut luettavissa myös Espanjassa, Floridassa, Kanadassa ja Thaimaassa. On se perkele, jollei se tule. Piiloudun käytävän pensas-

rivin taakse. Nurmikko upottaa. Painan korot niin syvälle maahan kuin saan. Eikä tämä sitä paitsi ole hulluutta. On näin käynyt ennenkin. Kuulin yhdestä, joka ei tullut äitinsä hautajaisiin. Odotti kappelin nurkalla, että saattoväki oli häipynyt. Kävi sen jälkeen laskemassa kukat. Tyyppi tosin ei ollut kadonnut vaan hirveissä riidoissa sisarustensa kanssa ja lisäksi kärsi jostain keski-vaikkeasta paniikkihäiriöstä. Mutta kuitenkin.

Olen odottanut vartin. Eikö se jumalauta jo ala tulla? Ehkä se näki, että minä menin piiloon. Olen katsovinani kelloa. Huokaan näyttävästi ja lähdän muina miehinä kohti kirkkoa. Kävelen kahden pienen hautakappelin ohi, joihin on haudattu monta tyyppiä. Minun päässäni on vieläkin se sama ajatus kuin lapsena. Että hautakappelin sisällä on hyllyjä, joille on nostettu kuolleita, ilman mitään arkkuja. Yhdeltä hyllyltä repsoittaa vähän käärinliinaa. Ovelta katsottuna vasemmalla puolella, keskimäinen hylly. En aio katsoa taakseni. Jos katson, Veli ei tule. Jos en katso, Veli tulee. Kunhan olen kiertänyt kirkon. Kunhan olen hiippaillut muualle haudattujen muistomerkin luo ja vähän eteenpäin, näen Velin mustan puvun takin peittämän selän. Veli on tosi laiha, sillä on ohut musta kravatti, joka lepattaa ilmassa sen kumartuessa notkuville laudoille laskemaan kukkia.

Ei se siellä ole. Tietenkään. Se lymyää jossain, tulee myöhemmin. Ajan tänne huomenna. Käyn kukat läpi. Löydän jostain jos en kukkalaitetta, niin yhden ruusun edes. Valkoisen.

Bongaam siunauskappelin ohi kulkevan perheen. Jotain viattomia haudalla kävijöitä.

- Mäkkäriin, mäkkäriin, pienempi lapsi vinkuu.
- Isompi on hiljaa, toiveikas ilme naamallaan. Tajuan tilaisuuteni.
- Anteeks, anteeks, sanon ja otan muutaman juoksu-
askeleen kohti.
- Pariskunta pysähtyy ja kääntyy.
- Anteeks, tiedätteks, mikähän bussi menee Vier-
telään? Kun mun pitäisi päästä Viertelän seurakunta-
talolle.
- Minä olen niin hyvä valehtelemaan.
- Mun piti päästä mun veljen perheen kyydissä sinne,
mutta mun isotädillä on jalkojen kanssa vähän hankalaa,
ni sovittiin, että Salme saa mun paikan ja mä voin tulla
bussilla perästä. Eihän tästä kai pitkä matka ole?
- Mies ja nainen vilkaisevat toisiaan.
- Me ollaan sinne päin menossa, mies aloittaa.
- Mennään keskustan kautta. Lapset haluaa mäkkä-
riin, nainen sanoo.
- Me voidaan heittää sut, mies lisää.
- Lapset huutavat jeetä. Minun tekisi mieli huutaa sa-
moin.
- Shh, ei hautausmaalla huudeta, lasten äiti sanoo.
- Istun valkoisen Meganen takapenkille. Siellä on koi-
rankarvoja, joista nainen varoittikin, ja penkkiin liimau-
tuneita karkkeja.
- Ranskalainen. Siinä Citroenin naapuritehtaassa teh-
ty, aloitan jutun.